

Selviytymiskyselyn tuloksia ja päätelmiä

Julkaisuvapaa 19.11.2019 klo 10

Ensi- ja turvakotien liiton verkkosivuilla on ollut kysely väkivallasta selviämisestä, johon on tullut maaliskuusta alkaen 640 vastausta. Taustatietojen lisäksi olemme kysyneet vastaajilta: kenelle hän kertoi väkivallasta, mikä sai hänet hakemaan apua, mistä hän sai apua ja mikä tuki hänen toipumistaan. Lisäksi olemme kysyneet avoimella kysymyksellä ”mitä yhteiskunnassa tulisi tehdä väkivallan vähentämiseksi?”. Vastaaminen tapahtuu nimettömästi, mutta kyselyn kautta on mahdollista myös pyytää apua.

Kysely on nähtävissä täällä: https://ensijaturvakotienliitto.fi/kysely_miten_sina_selvisit_vakivallasta/

Tulokset

Vastaajista valtaosa väkivaltaa kokeneita naisia

Kyselyyn on vastannut yli 640 henkilöä. He ovat valtaosin 18-55-vuotiaita, erityisesti työikäisiä 30-55-vuotiaita (51 %) naisia (noin 95 %). Voittopuolisesti vastaajat ovat väkivallan kokijoita (82%). Noin 17 % vastaajista ilmoittaa olevansa sekä väkivallan kokija, että sen tekijä.

Väkivallasta ei kerrota viranomaisille

Moni vastaaja oli hakenut ja saanut apua useilta eri tahoilta sekä löytänyt arkeensa sopivia selviytymisen tapoja. Osa vastaajista kuitenkin kertoi, ettei ole kertonut väkivallasta kenellekään (12 %) eikä ole saanut apua väkivallasta toipumiseen (22 %). Erityisen huolestuttavaa on se, että vastaajat ovat kertoneet väkivallasta melko harvoin viranomaisille. Poliisille kerrotaan todennäköisimmin tilanteessa, jossa väkivalta on jo hyvin vakavaa. Huolestuttavaa on myös se, että väkivaltaa kokeneet eivät kerro tai puhu sellaisille viranomaistahoille, joille heidän matalan kynnyksen näkökulmasta odottaisi kertovan tai puhuvan, kuten opettajille, kuraattoreille ja terveydenhoitajille, joilla olisi parhaimmat mahdollisuudet puuttua väkivaltaan varhaisessa vaiheessa ja ohjata uhri palveluiden piiriin.

Kuraattorille ja opettajalle väkivallasta kertoi vain alle 4 % vastaajista. Kätilölle väkivallasta ei kerrota lähes koskaan (1 %). Vain 15 vastaajista kertoi väkivallasta sosiaalityöntekijälle tai lastensuojelulle.

Terveydenhoitajat nousevat viranomaisista merkittävimmäksi yksittäiseksi ryhmäksi, jolle vastaajat ovat kertoneet väkivallasta (11 %). Poliisille väkivallasta on raportoinut noin 30 % vastaajista.

Lähimmäiset tärkeässä asemassa

Väkivallasta kerrotaan useimmiten ystäville ja läheisille (yli puolet vastaajista). Heidän vaikutuksensa avun hakemisessa ei kuitenkaan noussut merkittäväksi tekijäksi. Avoimista vastauksista erottui pääasiassa kolme ryhmää: apua hakemattomat henkilöt, jotka eivätkä ole myöskään sitä saaneet, viranomaisten ohjaamana apua hakeneet (poliisi, lääkäri, sosiaalityöntekijä) ja epäsuorasti mielenterveysongelmaan tai päihderiippuvuuteen apua hakeneet. Tulosten pohjalta vaikuttaa siltä, että motivoituminen avun hakemiseen kestää verrattain kauan. Lähes puolet vastaajista (45 %) kertoi, että huoli omasta terveydestä ja jaksamisesta oli merkittävin yksittäinen tekijä avun hakemisessa. Seuraavaksi tärkein tekijä oli huoli lapsista (38 %).

Järjestöt merkittävin avunantaja

Avun hakeminen ja oikean avun löytäminen oli ollut osalle vastaajista haastavaa. Vastaajista yli 20 % kertoi, ettei ole saanut apua toistaiseksi mistään, jolloin selviytyminen on ollut omien voimavarojen varassa. Väkivaltaan on saatu apua pääasiassa järjestöjen tuottamista palveluista, kuten turvakodeista ja

vertaistukiryhmistä, mistä apua on saanut lähes puolet vastaajista (47 %). Yksilö- tai ryhmämuotoinen terapia on tarjonnut apua 33 % vastaajista. Poliisista apua kertoo saaneensa 20 % vastaajista, mikä on noin 9 % vähemmän kuin poliisille kerrottu väkivalta (29,7 %). Tämä saa pohtimaan sitä, onko poliisi ohjannut väkivaltaa kokeneet tai sitä käyttäneet avun piiriin?

Ystävien merkitys korostui väkivallasta toipumisessa ja arjen tukijoina. Yli puolet vastaajista nimesi heidät merkittäväksi toipumistaan tukeneeksi tekijäksi. Lisäksi korostuivat järjestöjen tarjoamat palvelut.

Vastaajat toivoivat lisää puhetta ja kovempia rangaistuksia

Kysyimme avoimella kysymyksellä, mitä yhteiskunnassa tulisi tehdä väkivallan vähentämiseksi. Tähän Saimme 493 vastausta. Vastaajat toivoivat väkivallan eri muodoista puhumista ja niiden tunnistamisen lisäämistä julkisten toimijoiden parissa esim. kouluissa, mutta myös mediassa. Vastaajien mukaan väkivallan yleisyys pitää tunnistaa, koska moni elää läheistenkin huomaamatta väkivaltaisessa suhteessa jopa vuosia.

Vastaajat kokivat tärkeäksi sen, että rangaistuksia kovennetaan, oikeusprosessissa kokijaa kuullaan, poliisin ymmärrystä lisätään ja että uhri ei joudu neuvottelemaan väkivallantekijän kanssa lasten tapaamisasioista kahden kesken. Vastaajat tiedostivat hyvin väkivallan ylisukupolvisuuden ja sen yhteyden köyhyyteen, mielenterveysongelmiin ja yleensä eriarvoisuuteen. Niiden vähentämiseen he toivovat yhteiskunnalta riittävää panostusta. Vastaajat toivoivat väkivallan eri muodoista puhumista ja niiden tunnistamisen lisäämistä julkisten toimijoiden parissa esim. kouluissa mutta myös mediassa. Vastaajien mukaan väkivallan yleisyys pitää tunnistaa, koska moni elää läheistenkin huomaamatta väkivaltaisessa suhteessa jopa vuosia. Vastaajat toivoivat riittävää ja maksutonta tukea väkivallasta toipumiseen.

Päätelmät

Selviytymistarinoilla on usein yksi yhteinen alku, hiljaisuuden rikkominen. Ensi- ja turvakotien liiton kysely ”Miten sinä selvisit?” paljastaa kuitenkin myös surullisen puolen. On yhä liian monia, jotka eivät kerro väkivallasta kenellekään.

Kun hiljaisuuden muuri murtuu, kuuntelevana korvana on useimmiten ystävä tai läheinen sukulainen. - Läheiset ihmissuhteet koetaan myös toipumisessa ensisijaisiksi”, sanoo Ensi- ja turvakotien liiton väkivaltatyön asiantuntija **Johanna Matikka**.

Sen sijaan iso osa väkivaltaa kokeneista ei kyselyn mukaan ole kertonut asiasta poliisille tai sosiaaliviranomaiselle. Yksi selittävä tekijä tälle on, että väkivaltakokemuksesta on jo kauan.

– Kyselyymme vastanneissa on eri-ikäisiä aikuisia. Henkilö saattaa nyt olla keski-ikäinen tai vanhempi ja kokenut väkivaltaa lapsuudessa, jolloin lainsäädäntökin oli erilainen eikä apua ollut saatavissa samalla tavoin kuin nyt, Matikka arvioi.

On myös vaikea sanoittaa asiaa, jota ei ymmärrä, kuten eräs vastaaja kertoo: *”Koin lapsena henkistä väkivaltaa ja näin väkivallan tekoja. Lapsena en kertonut kenellekään, aikuisena vasta ymmärsin kokeneeni väkivaltaa.”*

Poliisille kerrotaan todennäköisimmin tilanteessa, jossa väkivalta on jo hyvin vakavaa. Huolestuttavana Matikka pitää sitä, että väkivaltaa kokeneet eivät kerro sellaisille viranomaistahoille, joille heidän matalan kynnyksen näkökulmasta odottaisi kertovan. Arjen toimijoille, kuten opettajille, kuraattoreille ja terveydenhoitajille, joilla olisi parhaimmat mahdollisuudet puuttua väkivaltaan varhaisessa vaiheessa ja ohjata uhri palveluiden piiriin, kerrotaan harvoin ensimmäisten joukossa.

Pelko kuolemasta on ollut monelle väkivaltaa kokeneelle sysäys avun hakemiselle. Kyselyn perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että motivaatio avun hakemiseen herää hitaan prosessin kautta.

– Motivaatio muutokseen näyttää syntyvän sisäisesti, vakavasta huolesta ja pelosta käsin, Matikka pohtii.

Merkittävin yksittäinen tekijä avun piiriin hakeutumisessa on huoli omasta terveydestä ja jaksamisesta. Seuraavaksi tärkein on huoli lapsista. Kolmantena on koetun ymmärtäminen väkivallaksi ja vääräksi. Vastauksissa eri tekijät limittyvät.

Mistä sait apua?

Vastaajista 20 prosenttia ilmoittaa, ettei ole saanut apua. He ovat ehkä kertoneet jollekulle, mutta jääneet silti selviytymään omin voimin. Vastauksissa toivotaan, että apu olisi aina ilmaista.

– Apua on saatu pääasiassa järjestöjen tuottamista palveluista, kuten turvakodeista ja vertaistukiryhmistä. Järjestöt voisivat vielä enemmän kehittää toipumista tukevia palveluita. Matikka sanoo.

Hän myös huomauttaa, että väkivallan pitkäaikaiset vaikutukset on nostettava esiin yhä voimakkaammin.

– Väkivalta voi vaikuttaa hyvinvointiin vielä vuosikymmeniä kokemuksen jälkeen. Se on huomattava riskitekijä somaattisen ja psyykkisen sairastavuuden taustalla, ja tiedämme tutkimuksista, että väkivalta siirtyy ylisukupolisesti.

Lisätietoja:

Ensi- ja turvakotien liitto
viestintäpäällikkö
Mikko Savelainen
puh. 040 5877 278
mikko.savelainen@etkl.fi